

מאימתי פרק ראשון ברכות

יא.

עין משפט
נר מצוה

ג א מיי פ"ד מהלכות ק"ש
הלכה א [ב] סמך עשין יח
טור שריע ארי"ח סימן ע
סיף ג:
גא ב מיי פ"ד מהלכות
תפילין הלכה יג ופ"ד
מהלכות אכל הלכה ט סמך
עשין [דעב"ג] ב טו"ש ארי"ח
סימן לא סוף פ"ד וי"ד סימן
עמ"ס סיף א:
גא ב מיי פ"ב מה"ל ק"ש ה"ל
ב טו"ש ארי"ח סי' סג סוף
פ:
גב ד (מיי) וטו"ש ע"ס:
ה גב"ד מיי מה"ל סוכה ה"ל
ט טו"ש ארי"ח סי' מל"ג
סיף ז:
גא ב מיי פ"א מהלכות ק"ש
הלכה א סמך עשין ט
טו"ש ארי"ח סימן טו וסימן
ז' סוף פ"א:

רבינו הגנאל

בית הלל מפרשי טעמיהו
דקורין בין יושבין בין
מטיין בין מלחין בדרך.
שני ובלכתך בדרך, והאי
דתי' בשבכך ובקומך,
ללמדך כ"ש חייב אר"ח
ק"ש ק"ש פעמים, אחת
בשעת שכיבה והוא ק"ש
שלישית ואחת בשעת
שירך בני ארס עומדין
מן השנינו וזה הוא קריית
[שמעון] שלשית, ובי"ש
האי קרא בבית הלל מפיק
לה ובלכתך בדרך פוט
לעוסק במצוה שפטור,
ודייק מילא חייב בלכת
אלא בלכתך, בלכתך בדרך
האי קריאת מלחך שמע מינה,
וקיימא לן בבית הלל דתאני
בין עומדין בין יושבין בין
מטיין בין מלחין בדרך
בין עוסקין במלאכתן קורין
קריאת שמע ויוצאין ידי
חובתן, והא דאמר רב יהודה
בפרקי דקמא עד ללכת
בעמדת, לא שמע היה
יושב, עומד וקורא עומד,
אלא שמע היה מלחך
בדרך עומד וקורא עד על
לבך, ומבוא ואילך קורא
כשהוא מלחך.
המשך ברבך פירוש בגד
המשחיתים, הם המגלחים
המשחיתים זקנם כגנדם
זה מולד זקנו, לומר
זה עושה חילוק מעשיהם
ונמצא חילוק עליהם, כך
זה הטה זה זקף, אמר
רבי טרפון אני הייתי בא
בדרך והייתי לקרות כדברי
בית שמאי וסימני עצמי
וכו', ירושל' ר' בא בר
בחן בש"ס ר' יהודה בן
פזי תדע לך דכדברי סופרין
מורין מרביי תורה, שהרי
בית שמאי אלו לא קרא כלל
היה עובר בלאו, ומשום
שעבר על דברי בית הלל
נתייב מיתה, שכן אמרו
לו כדאי היית לחוב בעצמך
שעברת על דברי בית
הלל, על שכת' ופרוך גדר
ישכנו נחש, ואסקנא אחר
שינתנה בעל קול ביבנה.
מנ"י' בשהר'.

רב ניסים גאון

וחא אמר רב אבא בר אבוא
אמר רב אבא חייב בכל
מזו המצוה בתורה חזן
מן התפילין מפני שאמר
בין חזן בפי' ואלו מגלחין
במועד [דמי] גרסי' אבל
אסור להניח תפילין
מקאמר ליה רחמ'
ליחזקאל [יחזקאל כז] פאך
בבשו עליך מלל דכולי
עלמא אסירי ובסוף פרק
חזקת [בב"ב דף עט] כך דרשין
על ראש שחתינו אמר ר'
יצחק זה אפר מקלה
שבראש חתנים בעא מיניה
פאר תחת אפרי מיכן למרנו

שנאמר בהם פאר. פשטי' ואכל מעולל צעפר קרנו ואין נאה
למת פאר תחת אפר. וז"ל ולמה לי האי טעמא תיפוק
ליה מדלאמר ליחזקאל פאך חזש עליך מכלל דלכוילי עלמא אסור.
ומירך השר מקוילי דלרין טעמא של רש"י כי היכי דלא יניף שאר
מזות מעפילין מקל וחומר. א"י
רין טעמא דרש"י לחייבו צתפילין
לראר יוס ראשון דלא שייך מעולל
צעפר קרנו אללא זיוס ראשון דוקא:
תני רב יחזקאל עשה כבית שמאי
עשה ורב יוסף אמר עשה
כב"ש לא עשה ולא כב"ס. וז"ל
פשטיא דלין הלכה כמותן. וי"ל
הואיל וז"ל מחמירי על האדם טפי
מז"ה לא שייך לומר פשיטא. דהא
דעשה כז"ש לא עשה ולא כלום היינו
היכא דז"ש מקילין וז"ל מחמירין
אכל הכא כז"ש לא פסלי ז"ה דזרי
ז"ש. אכל תימא א"כ מה מיימי
מסוכה כו' לא קיימת מזות סוכה כו'
ופירש"י דכי היכי דמי שעשה כז"ה
לא עשה ולא כלום לז"ש אף העושה
כז"ש לא עשה ולא כלום לז"ה ומאי
קא דממה עשה פסלי ז"ש לגמרי מה
דמכשי ז"ה. אכל הכא קרא קריית
שמע כז"ש אליצא דז"ה ילא. ע"כ
פירש הר"ר שמעיה דקא דממה הכי
מדקאמר לא קיימת אע"ג דמן דלין
ילא שהרי בראשו ורזבו צסוכה אינו
אסור אללא גזירה שמא יעב"ד אחר
שלמנו. כ"ג גזי ק"ש אע"ג דמן
דלין ילא דעביד כיון דלז"ה לא
נכון דלתימא צמתניתא כדאי היית
לחוב צעמך. אס עשה כז"ש לז"ה
לא עשה ולא כלום' ונ"י מוספת סוכה

אחת ארוכה ואחת קצרה. פירש
רש"י ארוכה אמת ואמונה.
קצרה השכיבנו. ומימא דהשכיבנו
נמי ארוכה הרבה ומדע מדלא קא
חשיב לה צמוספתא צהדי הקצרות.
ועוד פעמים שמאריכין הרבה
צמוספת כמו אור יוס הקף. ועוד
אמת ואמונה פעמים שמקריצו
מאלד כדאמרין לקמן למ"ד אין
אומרים פרשת לייית צלילה הוא קא
מסיים מודים אמתו לך דהולתו
ממלריס וכו' צפרק היה קורא
[לקמן ד' יד ע"ב] ונראה לר"ת דהכל קאי
(י) צלמת ואמונה אמת ארוכה ואמת
קצרה כלומר צין ילרין צה צין יקלר
צה' דללקמן. וכן אשכחנא התם
(יבמות ד' מה). אמת ארוכות
ואמת נשואות אמת צמולות ואמת
צעולות: **מקום שאמרו אצ"ר.**
כגון צצרכת פירות וצצרכת
המזות אין לו להאריך:
ורבנן

גב' צצצק צצצק פרט לעוסק צמלו. לקמיה מפרש מאי משמע:
וצלצק דרך פרט לחסן. ואע"ג דמתן נמי עוסק צמלו
הוא לי לאו קרא יתירא לא נפקא לן מקרא קמא דיון דעוסק צמלו
לא כמיב צקרא צהדיא אללא מיעוטא צעלמא הוא דקא דרשינן צמיתך
וממעטינן מינה עוסק צמלכת מזוה
דליכא טרדא אכל חסן טרדא
דמחצצה צעלמא הוא שמחצצ על
עסק צמוליס אי לאו קרא יתירא לא
אחמעוט: **הגונם אה הצמולה פטור.**
שטרוד צמחצצ צעילת מזוה: **מאי**
משמע. פרט לעוסק צמלו: **כי דרך.**
צצצק וצלצקן הוקשו לדרך: מי
לא עסקינן כו'. כלומר מנלן דצדך
רשות לחודא איירי קרא הא קרא
דרך קמא כמיב וממילא משמע
נמי מינייה דרך מזוה ואפילו הכי אמר
רחמנא ליקרי: **אי משום טרדא.**
דמחצצה פטרט ליה אפילו טבעה
ספינתו נמי: **אלמה אמר רבי אבה.**
כמו למה אמר. (א) אע"פ שטרוד צעערו
חייב צלל המזות חזן מן התפילין
שגמר צהס פאר ליחזקאל פאך
צזש עליך וגו' וכו' דעכו פאר ואלל
מתגולל צעערו צעפר אין זה פאר:
טריד טרדא דמלו. וכיון דלחן
מיעוט צעלמא דרשינן פרט לחסן
מקטיין אס ממעטת מינייה טרדא
דמלו: **וז"ה אמרי לך.** נהי נמי
דקרא למדרש מינייה פרט לחסן אמת
ממילא ש"מ צללת דידך הוא דממיצת
אלמא דרך נמי קרי: **עוסקין**
כמלאכסן וקורין. לקמן (דף טו).
מוקמינן לה צפרק שני: **הטעם ר'**
אלעזר צן עזריה. כז"ש: **לאחד**
שעמרו לו וקצן מגודל אמר להם יהיה
זה כנגד המשחיתים. משל שך דומה
לאחד שאומרים לו וקצן נאה ומגודל
והוא אומר להם והואיל וקלמסת אמו
אף הוא יהיה כנגד המשחיתים הגדול
זהו יהיה נתון לתער ולמספרים
שחזא עליו ואשחיתנו: **עכשו שאני**
טעמי. הרי אני כמקלס את מעשיך
שהיית מוטה ואמת וקמפת: **ז"ה נמי**
איוס להו מטין. דמטיין נמי שרו
כדאמרין לעיל מטין וקורין: **אכל**
עכשו כיון דעד השתא היית זקף
ועכשו הטית אס לא נוקפמי אני ילאו
התלמידים ויקצנו הלכה: לא קיימא
כו'. וכי היכי דעשה כדברי ז"ה לא
עשה ולא כלום לדברי ז"ש אף
העושה כדברי ז"ש לא עשה ולא
כלום לדברי ז"ה: **במתני' צצצק**
צצק ברכות וכו'. כדאמר צצצק
ירושלמי' שצצ צצקות הללו על סס
(מהלסי' קט) שצצ ציוס הללתיך:
אחת ארוכה ואחת קצרה. אשמיס
לאחריה דערצית קאי (נ"א ארוכה
אמת ואמונה קצרה השכיבנו):
לחוס. צצצק: שאל לחוס. כגון
צצכת הפירות ומזות: **גב' מאי**
צצק. שמיס לפנייה דשחר מאי ניהו:
יו"כ

תורה אור השלם
1. האנק דם מתיס אבל
לא תעשה פאך חבש
עליך וצקליך
ברגליך ולא תעשה על
שפם וקחם אגשים לא
תאכל:
הגהות הב"ח
(א) גב' טריד טרדא דמלו
(ב) ז"ה אמרי וכו' נמי קרי'
חמי' חמי' ק"א רב"ה
הא כתיב בשבתך בביתך
ובלכתך בדרך למה לי
ש"מ ותיפת ז"ה הטעם צמני
לאו פרט לעלמי מזוה נמק:
(ג) שם דרך וקורין עוסקין
במלאכתן: (א) רש"י ד"ה
אלמה וכו' למה אמר אצ"ר
אע"פ שטרוד: (ד) תורה
אמת וכו' דהכל קאי אמת:

מוסף תוספות
א. בתוס' ר"י"ש כתב,
היה נמי בני ק"ש שלא
יצא כלל (עיין בתוס'
הא"ש באור השעם בזה).
ב. בתוס' ר"י"ש כתב, וקשה
לרבינו יעקב. ג. ובתוס'
ר"י"ש הוסיף, ובשלב
שהיה נוכח במשנה
אז היה נכנס מלחודו
בתוספתא בחרי קצרות.
ד. בתוס' ר"י"ש הוסיף, ה.
הנה הבשכיבו. ה. בתוס'
ר"י"ש הוסיף, שכשאמר
פ' ציצית הריא ארוכה
וכשאני אומר פ' ציצית
וכו' הריא קצרה.

מוסף רש"י
פרט לעוסק במצוה. אמת
חייב בקריאת שמע (סו"ה
כה) דעוסק צמלו פטור
מן המלוה דקמא יד' ד"ה טו'
פרט לחסן. ואע"ג דהוא
נמי צמלו טריד, אלמריכי
ליה מה קאי, לאו הוא
כמי דר, כיון דמתן לאו
כדילא כמיב צקרא, היה
אמינא לא פער כמחוט אללא
טורח ועושה מלמלת מזוה
ציוס א מלחך למזוה, אכל
מתן שזוא יזש ועל ואינו
עוסק, אללא טריד צמלמ
עלמא, לא פער כמחוט, מלחך
מקרא יתירא אשמינן דמער
מק"ש, טריד צמלמ
עעילא (סו"ה כה). כי דרך.
הולך צדך סחורה (שם).
מי לא עסקינן, וכי אין
יכול ללגול צמלמ דרך מזוה
עס דקמא, והא דרך סממא
כמי, וממעט מי דרך מלוה,
וקאמר תמנא ליימי לקיות
(שם). א. כן. דצדך מלמ
נמי קאי, למחוב צללת צדך
(שם). האי טריד, לבו ערוד
מחמצצת צעילא, ומחמלח

כי פטוריה קרא משום טרדא פטוריה דלתי יול לעסוק בשמיס כאלח (שם). והאי לא טריד. כונס אלמנא לא טריד יוכל לקיים את
שמינן. האי דפריך שמע ליה דערדמו וסמיהו לפי שאינו יול לכוין את לבו, והלכך אפילו טבעה ספינתו
דעורו צעערו לפטר (שם). שהרי נאמר בהם פאר. ואכל לאו בר פאר הוא ושמחצצת מראה צעמא שאינו אכל (שם). א: דאלל מעולל
צעפר קרנו ואלו אין זה פאר תפילין (בתבואות ו). התם טריד טרדא דמצוה. ואשמעינן קרא דלא מיידי להסיר דעמו ממחצצת מזוה רלסוה צעיל ו צהלה עליו, אללא יעסוק בראשוה ויתן לבו ליתום כקי צדכר (סוכה שם). הכא טריד טרדא דרשות. שאע"פ שזוא
פירש צללת צמלות על עעיליה רחילה וסוכה להלכות כבוד ממו, אינו חייב להצטרע (שם). עומדין וקורין ויושבין וקורין. עומדין לא נריך למיח. וישכין לא נריך למיקס אללא כי אומכיו (סוחר וירי' סי' יא). משם דאיה. צממיה (סוכה ב).

רב פפא היכא מנח ליה אמר ליה במקום תפילין שנאמר (ישעיה' טא) לשום אבאלי ציון לחת להם שהתפילין נאמר בהן פאר: